

Oponentský posudek – Mgr. Martin Charvát, Ph.D.

Tělo dohled a etika

Práce by mohla mít podtitul z jedné věty hned na počátku : "předpoklady nenormativní etiky u Foucaulta, Deleuze a Derridy" (str. 3 - Úvod) – tím by některé otázky dostaly okamžitý náboj a jiné by byly zodpovězeny.

Mezi otázkami, které by jistě vyvstaly, by patřila nepochybně ta, která by trvala na výraznějším vysvětlení výběru (ten je dále v práci jen částečný) a především menší prostor pro filosofii E. Lévinase je jistě do diskuse.

Naopak spojení těchto autorů je srozumitelné a dále vysvětleno.

Téma je vybráno ovšem velmi zajímavě a v souvislostech aktuálních otázek, kterým se filosofie nemůže vyhýbat, dokonce více než vhodně.

Přitom způsob zpracování se neuchyluje ke zjednodušením a jakémukoliv popularizačnímu úsilí. Čtenář je naopak vystaven složitým úvahám, někdy až v propojení složitého jazyka autora a citovaného filosofa (např. Deleuze) je donucen ke zvýšené pozornosti.

První a nejrozsáhlejší úvaha je z hlediska autorova záměru věnována Foucaultovi. Podrobný popis vývoje metody je zásadní (mé připomínky viz níže), doplnění základními foucaultovskými tématy (normální a patologické, povaha duševní nemoci, tělo, dohled, biopolitika atp.) rozsáhlé a dostačující.

Na tomto podkladě se dobře profiluje to, co dodává Deleuze – autor se mu věnuje ve druhé části. Kromě nutného zmínění souvislostí s myšlením Foucaulta se obrací k Deleuzovým myšlenkám o společnosti a segmentárním člověku, aby se v logice práce vrátil k jeho úvahám o povaze těla, ale i k animalitě a především k pojmu experimentu.

Diference a konečně stále znovu případně podtržená událost nás směřují k závěrečné části, kdy Derrida je autorem završujícím a svým způsobem ukotvujícím některé pojmy.

Derrida, který svou schopností přibrat některá témata spojená s jazykem a jeho možnostmi, se opět nenáhodně musí na závěr potkat s Lévinasem. Singularita, znovu událost (i když jinak uchopená), Jinakost a Pohostinnost – to

jsou cesty promýšlení oné "nenormativnosti etiky", o které zde jde stále především.

Pozornost, kterou čtenář stále potřebuje v někdy obtížném textu mít po ruce, bohužel, někdy zbytečně musí věnovat pro nepřiliš pečlivou redakci textu, překlepům (v průměru v některých pasážích až 2 na stránku) a drobným chybám. Většinou nejde o chyby, které by měnily smysl vět, ale čtenářsky jsou nepříjemné.

Vyskytují se občas i takové, které skutečně mohou komplikovat porozumění textu. Tak je tomu především na straně 31 a dále, kde dochází k opakovanému použití pojmu "spaciální" a rovněž "speciální" (zřejmě překlep).

Do podobné situace se dostane čtenář, když se dočte, že "denní řád Ústavu pro mladé vězně v Paříži je cca o 75 let *starší*" - než popis veřejné popravky (str. 61).

(Odhlížím od technických otázek, zda skloňování Descartes, Descartesa je vhodný, když u některých jiných jmen se používá klasické skloňování či zda citace části knihy nemá být doplněna v literatuře uvedením i knihy samotné: Bartoš in Fialová, Uexkül in Kliková.

Podobně do diskuse je uvádění některých pojmů nepřeložených, ale jen v angličtině, jiných i v originálním jazyce, tedy francouzsky – poněkud to vzbuzuje pocit účelovosti.)

Text je natolik zajímavý, že se s ním jistě bude ještě pracovat, proto tyto "technické" momenty je dobré vzít v úvahu.

Vraťme se ale k obsahovým, a tedy podstatnějším, otázkám.

Pokud na straně 28 autor konstatuje odklon Faucaulta od hermeneuticko-existenciálně - fenomenologického přístupu k archeologii, zaslouží si to jistě explicitnější vyjádření – v čem je diference, kde se potkávají, je-li tomu tak (jak se dál, v dalších dílech archeologie mění ap. je v dalších částech práce rozpracováváno). I když autor nepochybně předpokládá poučeného čtenáře, některé exkursy by se určitě vyplatily. Přinejmenším pro pochopení autorova přístupu a umožnění čtenáři se k němu vymezit.

Podobně by se vyplatilo přehledněji (a možná i podrobněji) zabývat tématem epistém (str. 35), i když v otázce podrobnosti je samozřejmě třeba myslet na možnosti rozsahu práce.

Nejspíše by pomohlo uvádět určité vyjasnění (ostatně: je komentář a interpretace významně totožná, slučitelná, nebo...) pojmové na počátku a častěji se pokusit shrnout nejdůležitější myšlenky v kapitolách a subkapitolách.

Velmi silné a pojmově i esteticky krásně zpracované části práce jsou vždy vypjatější pasáže:

Závěrečná část kapitoly, která se věnuje Deleuzovi – autor citlivě zachází s možnostmi, které autor nabízí a ukazuje jemné souvislosti v rozumění "události", "aktivního přijetí", "učňovství" ap.

Postava Kurtze a Derridovo rozumění celé situaci je autorem nejen výborně zpracováno, ale autor nám dává zřetelně ochutnat, jak poučení psychoanalýzou může posunout filosofické myšlení do nových oblastí.

V podobných částech práce vidím i do případných dalších zpracování či pokračování ve velmi nosném tématu práce největší možnosti.

Práce je ale zajímavá i střídáním logicky obtížných a pojmově propracovaných částí právě s těmito emočně vypjatějšími, jazykem uvolněnějšími částmi. Dodává to kromě náročnosti i změnu rytmu, jakési "přepínání", které je dáno nejen tématem samotným, ale i vždy poněkud odlišným zpracováním autorem. Vychází tím vstříc jinému uchopení, a tak dává více různorodých nabídek k přemýšlení.

Literatura primární je velmi rozsáhlá, svědčí nejen o znalostech autora, ale i jeho pracovitosti. (Konzultace s francouzštinu ovládajícím filosofem, pokud se na to autor sám necítí kompetentní, by nepochybně přinesla své ovoce – viz moje poznámka o nepřeložených a v originále používaných pojmech výše a úvaha, zda je možné například uvádět jako synonyma překlady "pastýřská" a "pastorská", by mohla nabýt na zajímavosti.)

Sekundární literatura ukazuje rozsah a směřování autora i jeho další možnosti. Pracovitost při vyhledávání zdrojů je nepochybná.

Do rozpravy navrhuji několik otázek:

1) *Považuje autor změny, které popisuje Foucault za natolik razantní, že se ocitáme v "jiném světě" při jejich uskutečňování a uskutečnění (například v aktuálně tak často citovaném "antropocénu") nebo jde podle něj o kontinuální vývoj, případně nezbytný další krok ve vývoji?*

2) *Je Lévinasovo slovo odlišné či naopak spíše dobře přiřaditelné k této linii tvorby "nenormativní etiky"?*

3) *Kde jsou možné závažné střety (jsou-li) při přijetí nenormativní etiky ve světě etiky normativní?*

4) *Jak případně zúročit pozdní práce Heideggera (pokud je autor naopak neodmítne pro některé zásadní odlišnosti ?*

Práce je celkově na takové úrovni, že doporučuji její přijetí k obhajobě.

PhDr Ingrid Strobachová, Ph.D.